

Researchcode

Universitair Medisch Centrum Groningen

Uitgangspunten voor
medisch-wetenschappelijk
onderzoek

September 2013

rijksuniversiteit
groningen

umcg

Researchcode Universitair Medisch Centrum Groningen

Uitgangspunten voor medisch-wetenschappelijk onderzoek
Procedure voor melding van (vermoede) inbreuken op wetenschappelijke integriteit
september 2013

Inhoud

Researchcode Universitair Medisch Centrum Groningen	1
Lijst met afkortingen, Colofon	3
Voorwoord	4
1 Achtergrond & doel	5
1.1 Ingangsdatum	5
1.2 Toepassingsbereik	5
1.3 Leeswijzer	5
2 Uitgangspunten voor medisch-wetenschappelijk onderzoek in het UMCG.....	6
2.1 Vijf principes	6
2.2 Regels rondom het onderzoek	7
2.3 Schrijfregels.....	8
3 Goed mentorschap	10
3.1 Taken van de begeleider.....	10
3.2 Auteurschap & auteurspositie.....	11
3.2.1 Auteurschap.....	12
3.2.2 Auteursrangschikking	12
3.2.3 Verantwoordelijkheden van betrokkenen bij onderzoek	12
4 Respect voor personen en dieren betrokken bij medisch-wetenschappelijk onderzoek.....	14
4.1 Medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen	14
4.2 Medisch-wetenschappelijk onderzoek op lichaamsmateriaal van mensen	15
4.3 Medisch-wetenschappelijk onderzoek met gegevens	15
4.4 Respect voor proefdieren.....	16
4.5 Relatie van de onderzoeker met externen, waaronder financiers	17
4.6 Nevenwerkzaamheden en belangenverstremgeling.....	17
4.6.1 Nevenwerkzaamheden	17
4.6.2 Belangenverstremgeling.....	17
5 Schending van wetenschappelijke integriteit	19
5.1 Voorbeelden van fraude.....	19
5.2 Omgaan met klachten over vermeende schending van wetenschappelijke integriteit	20
5.2.1 Procedure	20
6 Omgaan met de media	23
6.1 Zorgvuldigheid bij contacten met media.....	23
6.2 Publiciteit door derden	23
6.3 Publiciteit rond wetenschappelijke publicaties	24
Bijlage	25

Lijst met afkortingen

BROK	Basiscursus Regelgeving en Organisatie Klinisch onderzoek
CBP	College Bescherming Persoonsgegevens
CCMO	Centrale Commissie Mensgebonden Onderzoek
CRAZ	CliëntenRaad Academische Ziekenhuizen
CWI	Commissie Wetenschappelijke Integriteit
DEC-RUG	DierExperimentenCommissie ¹ van de RUG
GSMS	Graduate School of Medical Sciences
ICMJE	International Committee of Medical Journal Editors
KNAW	Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
LOWI	Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit
METc UMCG	Medische Ethische Toetsingscommissie van het UMCG
NWO	Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
O&O-raad	Onderzoek- en Onderwijsraad
VSNU	Vereniging van Universiteiten
Wbp	Wet bescherming persoonsgegevens
Wet BIG	Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg
WGBO	Wet op de Geneeskundige Behandeloovereenkomst (Boek 7, afdeling 5 Burgerlijk Wetboek)
WMO	Wet medisch wetenschappelijk onderzoek met mensen

Colofon

Uitgave

Universitair Medisch Centrum Groningen

Deze Researchcode is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van de decaan van het UMCG, prof. dr. F. Kuipers.

Met tekstuele bijdragen van: prof. dr. LFMH de Leij (prodecaan onderzoek), mr. P.S. Alders (Algemeen Bestuurlijk Juridische Zaken RUG), mw. M.A. Bogaards (Communicatie UMCG), mw. mr. J.W. Hendriksen (Juridische Zaken UMCG), mr. R.E. Jager (Juridische Zaken UMCG), mr. drs. A.H.L. Korten (Algemeen Bestuurlijk Juridische Zaken RUG), dhr. B. Moorlag (security officer UMCG), dr. S. Peuchen (Bureau Onderzoek UMCG), ing. J.H.A. van der Steen (functionaris gegevensbescherming UMCG), mw. prof. dr. M.A. Verkerk (Wenckebach Instituut Groningen), mr. J.W.P. de Vroedt MHA (Bureau Juridische Zaken UMCG) en mw. mr. A.M. Wijnsma-Schuin (Algemeen Bestuurlijk Juridische Zaken RUG).

Vormgeving omslag

Letter & Lijn, Groningen

Productie

Chris Russel, Groningen

Copyright Universitair Medisch Centrum Groningen, september 2013

www.umcg.nl

---

¹ <http://www.rug.nl/fwn/faculteit/bestuur/dierenExperiment/dec/index>

Voorwoord

De omvang van het wetenschappelijk onderzoek heeft de afgelopen decennia een explosieve groei doorgemaakt. Ook de maatschappelijke betekenis ervan is toegenomen. Het aantal onderzoeken in opdracht stijgt en het publiek wil geïnformeerd worden over nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen. Daarnaast verlangen externe financiers steeds vaker zeggenschap over de (interpretatie van) resultaten. Hierdoor kan er een grote druk ontstaan om te publiceren en positieve resultaten te boeken voor de patiënt en de medische wereld. Omdat gelden vaak in competitie moeten worden verworven, neemt bovendien de concurrentie tussen onderzoekers toe. Door deze factoren kunnen de zorgvuldigheid en onafhankelijkheid van wetenschappelijk onderzoek in het geding komen.

Om een kader te scheppen voor verschillende aspecten rondom wetenschappelijke integriteit, heeft de Raad van Bestuur van het UMCG een Researchcode opgesteld. De UMCG Researchcode biedt onderzoekers en hun begeleiders gedragsregels voor het correct en ethisch handelen bij medisch-wetenschappelijk onderzoek. De CliëntenRaad Academische Ziekenhuizen (CRAZ), het Stafconvent, de OR en de Onderzoek- en Onderwijsraad (O&O-raad) onderschrijven deze Researchcode. Alle UMCG-medewerkers die binnen of namens het UMCG onderzoek verrichten, worden geacht de Researchcode te kennen en te handelen in overeenstemming met de gedragsregels uit de Researchcode. Voor derden - zoals opdrachtgevers, sponsors, patiëntenorganisaties, politiek en maatschappij - maakt de Researchcode inzichtelijk welke uitgangspunten het UMCG hanteert bij het beoefenen van medisch-wetenschappelijk onderzoek.

De Raad van Bestuur spreekt zijn dank uit aan de Commissie UMCG Researchcode voor haar inspanningen die hebben geleid tot deze Researchcode. Het UMCG is het AMC dankbaar voor het beschikbaar stellen van zijn researchcode, die heeft gediend als basis voor deze en eerdere versies van de UMCG Researchcode.

Veel aandacht is vereist om de Researchcode van papieren document tot werkzame richtlijn te maken. Niet alleen in het onderzoek, maar ook in het onderwijs en de opleiding. De Raad van Bestuur hoopt dat de gemeenschappelijke spelregels in deze Researchcode het mogelijk maken voor UMCG-onderzoekers om hun onafhankelijkheid en daarmee hun wetenschappelijke integriteit te behouden. Ik wens u daarbij veel succes!

Namens de Raad van Bestuur,
prof. dr. F. Kuipers
Decaan

1 Achtergrond & doel

Alle UMCG-medewerkers die onderzoek doen binnen of namens het UMCG hebben de verantwoordelijkheid en de plicht om gedrag dat de wetenschappelijke integriteit overschrijdt te voorkomen en te signaleren. Het UMCG heeft daarom de uitgangspunten voor medisch-wetenschappelijk onderzoek vastgelegd in de UMCG Researchcode. Aangezien UMCG-medewerkers veel onderzoek doen in samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen (RUG), sluit de UMCG Researchcode inhoudelijk en procedureel aan bij de Regeling Bescherming Wetenschappelijke Integriteit Rijksuniversiteit Groningen². Deze is toegevoegd als bijlage bij de UMCG Researchcode.

1.1 Ingangsdatum

De UMCG Researchcode 2013 vervangt de UMCG Researchcode uit 2007. De ingangsdatum van de UMCG Researchcode 2013 is 1 september 2013. Dit betekent dat alle meldingen na 1 september 2013 worden behandeld volgens de UMCG Researchcode 2013.

1.2 Toepassingsbereik

De UMCG Researchcode is van toepassing op alle personen die onderzoek doen binnen het UMCG en medewerkers van het UMCG die elders in de wereld betrokken zijn bij medisch-wetenschappelijk onderzoek. Deze code geldt ook voor studenten, gastmedewerkers en promotiestudenten (bursalen), ook al hebben zij geen arbeidsverhouding met het UMCG. Daarnaast is de Researchcode nuttig voor derden, zoals opdrachtgevers, sponsors, politiek, maatschappij en patiëntenorganisaties. Zij kunnen kennis nemen van de uitgangspunten die het UMCG hanteert bij het wetenschappelijk onderzoek. De actuele versie van de UMCG Researchcode is beschikbaar op de website van de RUG en op de website en het intranet van het UMCG (zoekterm 'researchcode').

Naast deze Researchcode zijn voor medewerkers van het UMCG ook andere regelingen van toepassing, waaronder bijvoorbeeld de CAO-UMC en de Integriteitscode UMCG³.

1.3 Leeswijzer

Hierboven staan de ingangsdatum en het toepassingsbereik van de Researchcode. Hoofdstuk 2 bevat de vijf belangrijkste principes voor medisch-wetenschappelijk onderzoek en een uitwerking daarvan in gedrags- en schrijfgeregels. Deze principes worden in de drie daarop volgende hoofdstukken verder uitgewerkt aan de hand van de thema's mentorschap en auteurschap (hoofdstuk 3), respect voor personen en dieren en de relatie met externen (hoofdstuk 4). Hoofdstuk 5 beschrijft aan de hand van een aantal voorbeelden wat wordt verstaan onder schending van wetenschappelijke integriteit. Ook staat hier de procedure voor het melden van (vermeende) schending. Tot slot, volgt in hoofdstuk 6 een handreiking voor het omgaan met publiciteit in de verschillende niet-wetenschappelijke media, zoals krant en televisie.

Vragen of twijfels over wetenschappelijk handelen of integriteitsafwegingen, kunnen het beste besproken worden met de leidinggevende. Als daarna nog twijfels bestaan, kan contact worden opgenomen met de vertrouwenspersoon research in het UMCG, zie paragraaf 5.2.1.

---

² Regeling Bescherming Wetenschappelijke Integriteit Rijksuniversiteit Groningen

³ Te vinden op de intranetsite van het UMCG onder Handboek P&O.

2 Uitgangspunten voor medisch-wetenschappelijk onderzoek in het UMCG

Met de Researchcode toont het UMCG dat zij waarde hecht aan wetenschappelijke integriteit. Wetenschappelijke integriteit verwijst naar de bereidheid van onderzoekers om zich te verantwoorden voor de morele en wetenschappelijke kwaliteit van hun onderzoek. Deze bereidheid kan alleen onderhouden worden en tot bloei komen in een organisatie die een klimaat van integriteit waarborgt. Deze code levert een bijdrage aan dat klimaat.

Het is belangrijk om de waarde van wetenschappelijke integriteit hoog te houden en te koesteren. Immers, schending van de integriteit heeft directe invloed op de betrouwbaarheid van de wetenschap. Het is van groot belang dat de samenleving haar vertrouwen in de wetenschap behoudt.

Deze code heeft het karakter van een gedragslijn en is daarmee normerend van aard. Het streven naar wetenschappelijke integriteit vraagt echter meer dan het navolgen van gedragsregels. Immers, de praktijk van de wetenschap is weerbarstig. Er ontstaan dilemma's die afwegingen vragen op het gebied van integriteit. Het is belangrijk dat de weerbarstige praktijk moreel getoetst kan worden in een omgeving waarin voortdurend reflectie en verantwoording plaatsvindt.

In dit hoofdstuk staan de basisregels voor medisch-wetenschappelijk onderzoek die het UMCG hanteert. Deze vormen de basis voor een onderzoeksomgeving die integriteit waarborgt.

2.1 Vijf principes

Sinds 1 januari 2005 is de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening⁴ van toepassing binnen de Nederlandse universiteiten. Deze Gedragscode is in 2012 geactualiseerd. Als universitaire instelling onderschrijft het UMCG de vijf principes in deze Gedragscode. Waar deze principes in het gedrang raken, bestaat een verhoogd risico op schending van de wetenschappelijke integriteit⁵. De onderstaande vijf principes gelden daarom voor al het onderzoek en voor alle onderzoekers voor wie de UMCG Researchcode geldt.

1. *Zorgvuldigheid.*

Wetenschappelijke activiteiten worden met zorgvuldigheid uitgevoerd. Tijds- of prestatiedruk mag daaraan geen afbreuk doen.

2. *Betrouwbaarheid.*

De reputatie van betrouwbaarheid van de wetenschap wordt door iedere wetenschapsbeoefenaar door zijn handelwijze ondersteund en versterkt. Een wetenschapsbeoefenaar is betrouwbaar in de uitvoering van onderzoek, het rapporteren daarover en in de overdracht van kennis in onderwijs en publicaties.

3. *Controleerbaarheid.*

Gepresenteerde informatie is controleerbaar. Als onderzoeksresultaten openbaar worden gemaakt,

---

⁴ URL http://www.vsnunl/wetenschappelijke_integriteit.html

⁵ Er wordt in dit verband gesproken over "regulations to protect the integrity both real and perceived of the finest institution of the world". Bill Pearce, Dept. of Health and Human Services (HHS), Genetic Engineering News, April 2005 over integriteit en de FDA.

blijkt duidelijk waarop de gegevens en de conclusies zijn gebaseerd, waaraan ze zijn ontleend en waar ze te controleren zijn.

4. *Onpartijdigheid.*

Wetenschapsbeoefenaars laten zich bij wetenschappelijke activiteiten leiden door geen ander belang dan het wetenschappelijke belang. Zij zijn altijd bereid zich daarvoor te verantwoorden. Waar sprake is van medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen, dient ook het patiëntenbelang zorgvuldig te worden meegewogen.

5. *Onafhankelijkheid.*

Wetenschapsbeoefenaars verrichten hun werk in academische vrijheid en onafhankelijkheid. Voor zover beperkingen van die vrijheid onvermijdelijk zijn, worden deze expliciet zichtbaar gemaakt.

2.2 Regels rondom het onderzoek

Wetenschappelijke integriteit wordt het beste bereikt door: intercollegiale samenwerking, onderzoeksevaluatie en een publicatiebeleid met een onafhankelijke en grondige 'peer-review'. De werkomgeving rondom onderzoekers moet zo min mogelijk gelegenheid bieden voor schending van de wetenschappelijke integriteit.

Daarom hanteert het UMCG de volgende regels rondom het verrichten van onderzoek:

1. Elk onderzoek vindt plaats binnen een duidelijk onderzoekskader of thema.
2. De doelstellingen, werkwijze, methoden e.d. van een wetenschappelijk onderzoek liggen vast in een onderzoeksprotocol.
3. Bij medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen (vallend onder de reikwijdte van de WMO⁶), moet het onderzoeksprotocol vooraf beoordeeld worden door een toetsingscommissie: de Medische Ethische Toetsingscommissie (METc) of de Centrale Commissie Mensgebonden Onderzoek (CCMO). Ook wijzigingen in een onderzoeksprotocol worden getoetst door een toetsingscommissie. Voor geneesmiddelenonderzoek gelden de regels van good clinical practice. Het onderzoeksplan van een onderzoek wordt, voordat het onderzoek van start gaat, geregistreerd in het Nederlands Trialregister⁷ of in www.clinicaltrials.gov. Dit is een openbaar toegankelijk en vrij te doorzoeken register. De registratie is ook nodig om in aanmerking te komen voor publicatie in een aantal medische vaktijdschriften, waaronder The New England Journal of Medicine en The Lancet⁸.
4. Het overgrote deel van het onderzoek binnen het UMCG wordt uitgevoerd in een onderzoeksgroep of in een samenwerkingsverband tussen verschillende onderzoeksgroepen. Binnen een onderzoeksgroep kan een duidelijke taakverdeling bestaan, maar een aantal zaken wordt als team gedaan. Dit betreft: het bepalen van de methode van dataverzameling, het beoordelen en interpreteren van de data en de verslaglegging (het schrijfproces). Regelmatige onderlinge controle en feedback verkleinen de kans op fraude. Goede begeleiding en feedback voorkomen plagiaat.
5. De verschillende stappen en beslissingen in het onderzoeksproces worden goed gedocumenteerd. Door een logboek (elektronisch of op papier) bij te houden van de beslissingen tijdens het

---

⁶ Wet medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen (WMO) zie www.ccmo.nl

⁷ De gegevens die het CCMO bijhoudt, overlappen maar ten dele met het Nederlands Trial Register.

URL <http://www.trialregister.nl>. Het Trial Register richt zich vooral op gerandomiseerde interventiestudies (b.v. randomised controlled trials) terwijl het CCMO-register al het onderzoek registreert dat onder de WMO valt. URL <http://www.ccmo-online.nl/main.asp?pid=2&sid=9>

⁸ Dit is conform de oproep van het International Committee of Medical Journal Editors.

URL <http://www.icmje.org/>

onderzoeksproces, kunnen overwegingen achteraf goed worden gereconstrueerd. Dit biedt de onderzoeker en derden een goed inzicht in de gang van zaken gedurende het onderzoek.

6. Er wordt regelmatig kritische feedback georganiseerd. Dit kan door werkbijeenkomsten en door het instellen van een begeleidingscommissie of steering committee die werkt op (promovendus) projectbasis. Voor grotere klinische studies is een externe commissie aan te bevelen en zo nodig een Data Safety Management Board⁹. Wanneer met vaste regelmaat de voortgang van het onderzoek wordt besproken, en resultaten worden voorgelegd aan derden, wordt de kans op fraude gereduceerd. De deelname van UMCG-medewerkers aan begeleidingscommissies is dan ook van grote waarde voor de kwaliteit en integriteit van het onderzoek in het UMCG.
7. Er wordt gebruik gemaakt van een peer-review-procedure bij publicatie van onderzoeksbevindingen in tijdschriften. Naast zinvolle inhoudelijke feedback draagt peer-review bij aan het tijdig onderkennen van misleidende dataweergave en/of plagiaat.

2.3 Schrijfregels

Een belangrijk onderdeel van integere wetenschapsbeoefening is de wijze van schrijven en publiceren. Het UMCG hanteert de volgende schrijfregels voor citaten en referenties.

1. Referenties worden vermeld in de inleiding, de materialen- en methodensectie en in de discussie van een artikel. In de inleiding wordt de relevantie van het onderzoek beschreven en wordt veelal verwezen naar theorieën, stellingnames en onderzoeksresultaten die ontleend zijn aan derden. In de materialen- en methodensectie wordt verwezen naar de procedures die door anderen zijn ontwikkeld. In de discussieparagraaf worden de eigen resultaten gespiegeld aan de resultaten van anderen.
2. Het vermelden van een referentie gebeurt zo nauwkeurig mogelijk. De regels voor het verwijzen naar artikelen zijn redelijk expliciet. Bij verwijzingen naar boeken en rapporten wordt ook verwezen naar de pagina's waarop de betreffende informatie staat. Zeker bij verwijzing naar een bepaalde theorie of stellingname. Het koppelen van een enkele stellingname aan een geheel boekwerk is onvoldoende.
3. Bij verwijzingen wordt gerefereerd aan het artikel of boek waarin een bepaalde theorie of stellingname voor de eerste keer is vermeld. Ook worden alle referenties zelf gecontroleerd. Natuurlijk is het gemakkelijk om referenties te gebruiken die al in andere artikelen zijn genoemd. Maar dit kan ook tot fouten leiden. Iedere auteur wordt geacht alle referenties te kennen die bij het eigen artikel worden opgevoerd. Refereren aan het bronartikel heeft in principe de voorkeur, maar verwijzen naar review-artikelen is steeds gebruikelijker omdat tijdschriften eisen stellen aan de omvang van een manuscript. De auteur dient in dat geval wel op de hoogte te zijn van de inhoud van de bronartikelen.
4. In de tekst staat duidelijk wanneer wordt geciteerd en waar citaten beginnen en ophouden. Er kan een indruk van plagiaat ontstaan wanneer wel ergens kort een bronartikel wordt vermeld, maar bij controle blijkt dat hele paragrafen vrijwel letterlijk zijn overgenomen. Uitgebreid citeren is zeker niet verboden, maar het moet duidelijk zijn welke tekstgedeelten citaten (met referentie en paginanummer) zijn en welke tekstgedeelten zelfstandig zijn geformuleerd. Als substantieel gebruik wordt gemaakt van citaten, is het verstandig hierover met de oorspronkelijke auteur(s) te overleggen. Er kunnen namelijk bepaalde rechten in het geding zijn, zoals een mogelijk eerder vastgelegd copyright.

---

⁹ Zie het advies van de Nederlandse Federatie van UMC's Kwaliteitsborging mensgebonden onderzoek 2.0, oktober 2012, NFU-12.6053, gepubliceerd op de website www.nfu.nl.

5. Onderzoekers vermelden bij publicatie van wetenschappelijke artikelen hun (financiële of andere, mogelijk conflicterende) belangen, conform de oproep van het International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE).

3 Goed mentorschap¹⁰

Onderzoek wordt vaak uitgevoerd door promovendi. Naast promovendi zijn er andere junioronderzoekers, zoals hbo-stagiaires, universitaire studenten, analisten en postdocs. Hun onderzoek vindt plaats onder begeleiding van een meer ervaren (senior) onderzoeker (principal investigator). De uiteindelijke verantwoordelijkheid is in handen van een hoogleraar, Universitair (Hoofd) Docent of opleider. Het adequaat begeleiden en opleiden van junioronderzoekers is een belangrijk onderdeel van goed wetenschappelijk handelen. Een junioronderzoeker is immers vaak afhankelijk van de begeleider. Binnen het UMCG wordt de relatie tussen de begeleider/promotor en de promovendus gereguleerd door de Graduate School of Medical Sciences (GSMS). Ook daarbuiten is het belangrijk om taken en verantwoordelijkheden vast te leggen, zoals beschreven in dit hoofdstuk.

3.1 Taken van de begeleider

In grote lijnen heeft de begeleider van een junioronderzoeker de volgende taken:

- onderwijzen van de junioronderzoeker;
- enthousiasmeren en tonen van bezieling voor de activiteiten van de junioronderzoeker;
- (helpen) concreet vorm te geven aan de gewenste activiteiten van de junioronderzoeker;
- begeleiden van de junioronderzoeker met gepaste intensiteit en respect.

Om deze taken te realiseren, neemt een begeleider de volgende aandachtspunten in acht:

1. De begeleider zorgt voor een duidelijk werkplan voor de activiteiten die worden verwacht van de junioronderzoeker. De aard van het werkplan kan sterk verschillen en is afhankelijk van de onderzoeksfase. Een werkplan kan betrekking hebben op: het uitwerken van een idee, opstellen van een onderzoeksprotocol, verrichten van een literatuurstudie, uitvoeren van experimenten, verzamelen van gegevens, analyseren van vergaarde data of het prepareren van een publicatie of voordracht. Binnen de Graduate School of Medical Sciences is dit voor promovendi geregeld in het Training and Supervision Plan. Dit wordt onderhouden in het elektronische promovendi registratiesysteem Hora Finita.
2. De junioronderzoeker en begeleider zijn het eens over het doel van de samenwerking en hebben dit duidelijk benoemd. Het doel kan zijn: de totstandkoming van een proefschrift, een artikel, verslag of voordracht. Soms is het doel van de samenwerking alleen het uitvoeren van een deelaspect van een onderzoek.
3. De begeleider zorgt voor voldoende faciliteiten en gepaste ondersteuning om het werk van de junioronderzoeker mogelijk te maken, conform regelgeving¹¹ en vigerende normen. Daarbij gaat het niet alleen om laboratorium- of klinische faciliteiten maar ook om medewerkers met inhoudelijke expertise binnen en/of buiten de afdeling.
4. De junioronderzoeker kan bij het uitvoeren van de onderzoekswerkzaamheden regelmatig hulp, advies en steun verwachten van de begeleider. Dit kan plaatsvinden op geregelde tijden, maar er moet ook ruimte zijn voor tussentijds overleg bij onverwachte gebeurtenissen.

---

¹⁰ Bron: AMC Researchcode.

¹¹ Bijvoorbeeld GCP Richtlijn 2005/28/EG, 8 april 2005 van het Europees Parlement, good laboratory practice (GLP), good manufacturing practice (GMP); URL http://www.ccmo-online.nl/hipe/uploads/downloads_cati/EU-2005-28_NL.pdf

5. De intensiteit en de vorm van de begeleiding zijn aangepast aan het niveau, de werkwijze en de situering van de junioronderzoeker. De begeleiding van een student zal anders zijn dan de begeleiding van een promovendus in de laatste fase van het promotieonderzoek. In de klinische setting weegt ook het patiëntenbelang mee in de begeleiding van de junioronderzoeker.
6. Er vindt regelmatig werkoverleg¹² plaats over de voortgang van het werk van de junioronderzoeker. Hierbij worden ten minste de progressie van het onderzoek en mogelijke problemen besproken. Ook kunnen tijdens dit overleg de volgende stappen in het onderzoek worden besproken. Ten slotte moet er voldoende overleg zijn over het bereiken van het uiteindelijke doel van de samenwerking (zie onder 2.), bijvoorbeeld het proefschrift. Bij voorkeur leidt het overleg tot concrete afspraken over de korte en (zo nodig) middellange termijn.
7. Een begeleider is zoveel mogelijk bereikbaar voor de junioronderzoeker. De begeleider maakt tijd vrij voor adequate en inhoudelijk kritische feedback. Dit betekent ook dat gecorrigeerde manuscripten, verslagen e.d. binnen een acceptabele termijn geretourneerd worden.
8. De junioronderzoeker en de begeleider voeren ten minste eenmaal per jaar een functioneringsgesprek¹³ c.q. jaargesprek. Dit biedt de mogelijkheid wederzijds commentaar te leveren op elkaars functioneren als junioronderzoeker en als begeleider.
9. In geval van een promotieonderzoek spreken de begeleider en de junioronderzoeker een concreet, gefaseerd opleidingsplan af. Dit gebeurt zo mogelijk voor de start van het onderzoek. Dit opleidingsplan is onderdeel van het Training and Supervision Plan, (zie punt 1). Hierdoor kan de junioronderzoeker zich oriënteren en scholen op een breder terrein dan het te verrichten onderzoek. In dit opleidingsplan wordt rekening gehouden met specifieke wensen van de junioronderzoeker.
10. De begeleider en de junioronderzoeker hebben een open en kritische grondhouding - los van de bestaande hiërarchie - ten opzichte van de oorspronkelijk geformuleerde wetenschappelijke doelen. Zij realiseren zich dat de oorspronkelijke hypothesen onjuist zouden kunnen zijn. Zij kunnen deze conclusie trekken op basis van resultaten van anderen of op basis van eigen resultaten. Het gevolg is dat de oorspronkelijke hypothesen, doelen en werkplannen bijgesteld moeten worden.
11. De begeleider deelt zijn of haar kennis, ervaring en netwerk met de junioronderzoeker om de voortgang van het project te garanderen. De junioronderzoeker kan hierdoor een persoonlijk netwerk opbouwen, met als doel door te groeien tot zelfstandig onderzoeker.

3.2 Auteurschap & auteurspositie

Alle onderzoekers, waaronder de begeleider en de junioronderzoeker, maken bij de start van het onderzoek goede afspraken over publicatie en/of voordracht van onderzoeksresultaten. Zo nodig stellen zij deze tijdens het onderzoek bij. De kwalificatie als auteur, en vervolgens de auteurspositie, zijn onderdeel van deze afspraken (zie 3.2.1).

---

¹² In het promotiereglement van de RUG is vastgelegd dat de promotor de promovendus begeleidt en zorg draagt voor regelmatig overleg evenals het goede verloop van de procedure rond het proefschrift en de promotie.
URL <http://www.rug.nl> zoekterm promotiereglement.

¹³ Voor medewerkers van UMC's gelden voor jaargesprekken de regels uit de CAO-UMC.

3.2.1 Auteurschap

Auteurschap is een expliciete manier om verantwoording toe te kennen en erkenning te geven aan intellectuele arbeid, zoals gerapporteerd in wetenschappelijke publicaties, lezingen en abstracts. Auteurschap is belangrijk voor de reputatie, academische promotie en werfkracht van de individuele onderzoeker. Daarnaast is auteurschap belangrijk voor de kracht en reputatie van het UMCG en onderliggende organisatieonderdelen, i.e. de afdelingen, de onderzoeksinstituten en –programma's. Diverse instellingen, wetenschappelijke verenigingen en tijdschriften hebben richtlijnen ontwikkeld voor auteurschap. Het UMCG onderschrijft de richtlijnen van de ICMJE als basis voor auteurschap. Medewerkers zijn verplicht zich hieraan te houden

Auteurschap betekent voldoen aan de volgende drie criteria:

1. een substantiële bijdrage aan het intellectuele concept en ontwerp;
2. origineel schrijfwerk of redigeren van geschreven teksten;
3. een substantiële betrokkenheid bij goedkeuring van de definitieve versie van het gehele manuscript.

Daarnaast worden de volgende best practices van de ICMJE gevolgd:

- Degenen die op basis van de bovengenoemde criteria gekwalificeerd worden als auteur, moeten als zodanig vermeld worden.
- Elke auteur moet voldoende hebben geparticipeerd in het onderzoek om (maatschappelijke) verantwoording af te leggen over alle relevante gedeeltes van het werk. Het is een goed gebruik om minstens één auteur (b.v. senior of corresponding author) verantwoordelijk te stellen voor de juridische en ethische aspecten van het gehele manuscript (guarantor).
- Louter betrokkenheid (contributorship) bij fondsenwerving, datacollectie, algemene leiding van de onderzoeksgroep of een (onder)afdeling (gift-authorship) geeft geen recht op auteurschap. Afgedwongen auteurschappen die niet aan bovengenoemde criteria voldoen, worden gemeld aan de leidinggevende en -als daar aanleiding toe is- aan de vertrouwenspersoon research.

3.2.2 Auteursrangschikking

De eerste, tweede, laatste en een-na-laatste auteurs hebben in de regel een grotere bijdrage aan het artikel geleverd dan de overige auteurs. De eerste auteur heeft doorgaans de grootste praktische bijdrage geleverd aan het onderzoeksproject op basis waarvan de publicatie tot stand is gekomen. De laatste (senior) auteur heeft doorgaans de basis gelegd voor de studie en deze gesuperviseerd. In voorkomende gevallen kan bij de uitgever worden vastgelegd dat twee onderzoekers een equivalente bijdrage hebben geleverd. Als er sprake is van een serie van publicaties kan gezamenlijk worden besloten om per artikel de eerste en de tweede auteurspositie afwisselend te gebruiken.

3.2.3 Verantwoordelijkheden van betrokkenen bij onderzoek

Hieronder staan de verantwoordelijkheden van de diverse betrokkenen bij een onderzoek. Dit zijn: de uitvoerend (junior) onderzoeker, (dagelijkse) begeleider, projectleider, promotor en directeur van de Graduate School of Medical Sciences.

A). De uitvoerend (junior) onderzoeker is primair verantwoordelijk voor:

- een zorgvuldige uitvoering van het onderzoek;
- het zorgvuldig omgaan met (rechten en de gegevens van) patiënten of met proefdieren, en het in acht nemen van de bestaande wettelijke kaders, codes en (gedrags)regels;
- een juiste rapportage.

B). De (dagelijkse) begeleider is primair verantwoordelijk voor:

- de (dagelijkse) begeleiding van de onderzoeker, d.w.z. de begeleider is op vrijwel dagelijkse basis beschikbaar;
- de praktische controle op de zorgvuldige uitvoering van het onderzoek;
- de praktische bewaking van de voortgang van het onderzoek.

C). De onderzoeks- of projectleider is primair verantwoordelijk voor:

- de kwaliteit van vraagstelling, opzet, analyse en rapportage;
- een samenhangend onderzoeksprogramma van de onderzoekslijn;
- het toezicht op de voortgang van de betreffende onderzoekslijn;
- het kwaliteitsbeleid;
- het monitoren van de onderwijs- en opleidingsactiviteiten (bijvoorbeeld BROK¹⁴ en GSMS-cursussen) en het carrièrebeleid van onderzoeker.

D). De promotor is primair verantwoordelijk voor:

- een zodanige kwaliteit van het proefschrift dat het verdedigingswaardig is.

E). De directeur van het betrokken onderzoeksinstituut en de directeur van de Graduate School of Medical Sciences zijn verantwoordelijk voor:

- het proces en het totale opleidingspakket dat de junioronderzoeker doorloopt.

F). De RvB, in het bijzonder de decaan (en de prodecaan Onderzoek als gedelegeerd verantwoordelijke), is verantwoordelijk voor:

- het totaal van het onderzoek binnen het UMCG.

---

¹⁴ Basiscursus Regelgeving en Organisatie Klinisch onderzoekers

4 Respect voor personen en dieren betrokken bij medisch-wetenschappelijk onderzoek

Respect voor de persoonlijke levenssfeer van proefpersonen is onderdeel van integer wetenschappelijk gedrag. Dit betekent dat medische en persoonsgegevens goed beschermd worden. Het gaat hierbij om bescherming en beveiliging van persoonsgegevens voor gezondheids- en medisch-wetenschappelijk onderzoek en lichaamsmateriaal voor nader gebruik. Enkele voorbeelden:

1. Patiëntgegevens¹⁵ en onderzoeksgegevens worden strikt gescheiden.
2. De onderzoeker maakt zoveel mogelijk gebruik van anonieme of gecodeerde onderzoeksgegevens en lichaamsmateriaal. Gegevens van patiënten die tot de persoon herleidbaar zijn worden alleen voor onderzoek verzameld en gebruikt met toestemming van de patiënt. De patiënt zal hiertoe schriftelijk worden geïnformeerd over de aard van het onderzoek en de gegevens die hiervoor nodig zijn. De onderzoeker overtuigt zich ervan dat de patiënt begrijpt waarvoor deze toestemming heeft gegeven. Als niet blijkt dat gerichte en expliciete toestemming is gegeven, kan de onderzoeker er niet vanuit gaan dat de betrokkene heeft ingestemd met publicatie van de onderzoeksresultaten met daarin zijn of haar persoonsgegevens. In uitzonderingsgevallen kunnen gegevens van een patiënt zonder zijn toestemming worden gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek¹⁶.
3. Naast ethische en juridische overwegingen, is respect voor belangen van patiënten noodzakelijk om potentiële deelnemers te motiveren om mee te werken aan medisch-wetenschappelijk onderzoek. Bij medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen kunnen globaal de volgende drie vormen van onderzoek worden onderscheiden:
  - Medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen die worden onderworpen aan bepaalde handelingen of die een bepaalde gedragswijze krijgen opgelegd. Bijvoorbeeld onderzoek naar de werking van een experimenteel (genees)middel of het afnemen van bloed voor onderzoeksdoeleinden (zie paragraaf 4.1).
  - Medisch-wetenschappelijk onderzoek op lichaamsmateriaal van mensen (bloed, weefsel, DNA e.d.) dat al beschikbaar is. Bijvoorbeeld omdat het is afgenomen in het kader van de patiëntenzorg (biobanking; zie paragraaf 4.2).
  - Medisch-wetenschappelijk onderzoek met gegevens die al in het patiëntendossier aanwezig zijn of die nog bij personen moeten worden verzameld (zie paragraaf 4.3).

4.1 Medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen

De WMO is van toepassing op: 'medisch-wetenschappelijk onderzoek waarvan deel uitmaakt het onderwerpen van personen aan handelingen of het opleggen van een bepaalde gedragswijze'. Daarmee vormt de WMO een integraal onderdeel van de Researchcode UMCG.

De onderzoeker begint met het beantwoorden van de vraag of het voorgenomen onderzoek binnen de reikwijdte van de WMO valt. Voorbeelden hiervan zijn medisch-wetenschappelijke onderzoeken waarbij: een nieuw (genees)middel wordt getest, (extra) bloed wordt afgenomen, nieuwe

---

¹⁵ De term 'patiënt' omvat in Hoofdstuk 4 tevens donoren, deelnemers aan (medisch) wetenschappelijke studies en proefpersonen.

¹⁶ Art. 7:458 BW (WGBO)

diagnostische methoden worden getoetst, nieuwe medische hulpmiddelen worden onderzocht en een nieuwe operatietechniek wordt onderzocht.

Om met dergelijk onderzoek te beginnen, moet het onderzoeksprotocol positief zijn beoordeeld door een toetsingscommissie die is erkend door de CCMO. Bij specifieke soorten onderzoek wordt het onderzoeksprotocol beoordeeld door de CCMO zelf.

De METc UMCG is een door de CCMO erkende commissie. De organisatie en werkwijze van de METc UMCG zijn vastgelegd in een reglement¹⁷ en een groot aantal Standaard Werkwijzen. De Richtlijn Externe Toetsing 2012¹⁸ van de CCMO is van toepassing op multicenter onderzoek en op de zogenoemde externe toetsing van monocenter onderzoek. Onderzoekers handelen ook naar deze richtlijn.

Als ook sprake is van verwerking van persoonsgegevens, volgens de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp), wordt dit gemeld bij de Functionaris Gegevensbescherming van het UMCG (functionarisgegevensbescherming@umcg.nl). Zie verder hieronder bij 4.3.

4.2 Medisch-wetenschappelijk onderzoek op lichaamsmateriaal van mensen

Met ingang van november 2012 is het UMCG Biobankreglement¹⁹ in werking getreden. Dit reglement geldt voor alle onderzoekers en onderzoeken die onder de UMCG Researchcode vallen. Het UMCG Biobankreglement beschrijft regels voor afname van lichaamsmateriaal, en daaraan gekoppelde data, dat voor wetenschappelijke doeleinden wordt opgenomen in een biobank. Het UMCG Biobankreglement heeft ook betrekking op de condities waaronder lichaamsmateriaal, dat is afgenomen voor diagnostiek of behandeling, later in collecties voor wetenschappelijk onderzoek kan worden opgenomen. In het UMCG Biobankreglement staat hoe dergelijke collecties aangelegd, beheerd, gebruikt en beëindigd moeten worden. Het UMCG Biobankreglement geeft daarnaast de voorwaarden waaronder een nieuwe biobank mag worden opgezet.

Feitelijk onderzoek met lichaamsmateriaal, en daaraan gekoppelde data, wordt uitgevoerd in overeenstemming met een onderzoeksprotocol. Feitelijk onderzoek met lichaamsmateriaal uit biobanken mag pas starten nadat de METc UMCG over dit onderzoeksprotocol een positief advies heeft gegeven. Ook is een melding gedaan bij de functionaris voor de gegevensbescherming van het UMCG.

4.3 Medisch-wetenschappelijk onderzoek met gegevens

In de Wbp en de Wet op de Geneeskundige Behandeloovereenkomst (WGBO) staan regels voor het informeren van patiënten en het vergaren, bewaren en gebruiken van (medische) gegevens.

Gegevens die tot een persoon herleidbaar zijn, mogen in principe alleen worden gebruikt na expliciete toestemming van de betrokkene.

Om gegevens uit het patiëntendossier te gebruiken voor medisch-wetenschappelijk onderzoek is schriftelijke toestemming van de patiënt nodig. Deze toestemming is gebaseerd op schriftelijke

---

¹⁷ Reglement van de Medisch Ethische Toetsingscommissie van het Universitair Medisch Centrum Groningen (METc UMCG), 1 februari 2005, UMCG document 183.491. Zie http://www.ccmo-online.nl/hipe/uploads/downloads_cate/Reglement%20METC%20UMCG%20versie%20dd%2001-02-2005.PDF

¹⁸ Richtlijn Externe Toetsing 2012, CCMO, zie <http://www.ccmo-online.nl>, zoekwoord 'externe toetsing'.

¹⁹ UMCG document 12.272.770

informatie over de aard en het doel van het onderzoek. Deze toestemming is ook nodig als andere onderzoekers patiëntengegevens willen gebruiken of het medisch dossier willen inzien.²⁰

In uitzonderingsgevallen kunnen gegevens van een patiënt zonder zijn toestemming worden gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek²¹, tenzij de patiënt daartegen bezwaar heeft gemaakt. Belangrijke voorwaarden hierbij zijn dat de toestemming in redelijkheid niet gevraagd kan worden en dat bij de verstrekking van de gegevens de privacy van de patiënt gewaarborgd is. Ook mag de patiënt in het verleden geen bezwaar hebben gemaakt tegen het gebruik van zijn gegevens ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek.

Voor onderzoek met (medische) gegevens die al beschikbaar zijn, en waarop het medisch beroepsgeheim van toepassing is, (bijvoorbeeld in medische dossiers) heeft de Federatie van Medisch-Wetenschappelijke Verenigingen een Gedragscode Gezondheidsonderzoek opgesteld. Deze is ook wel bekend als Researchcode Goed Gedrag. Het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) heeft over de Gedragscode Gezondheidsonderzoek (versie 2004) verklaard²² dat deze een juiste uitwerking vormt van de Wbp en andere wettelijke bepalingen over de verwerking van persoonsgegevens. In deze Gedragscode Gezondheidsonderzoek staat onder andere dat het onderzoeksprotocol van medisch-wetenschappelijk onderzoek met gegevens van geïdentificeerde of identificeerbare (natuurlijke) personen, vooraf moet worden goedgekeurd door een medisch-ethische toetsingscommissie.

Het medisch-wetenschappelijk onderzoek vereist betrouwbare gegevens. Dit stelt eisen aan:

- **vertrouwelijkheid:** geautoriseerde gebruikers hebben toegang tot de benodigde informatie;
- **beschikbaarheid:** informatie is toegankelijk op de juiste tijd en juiste plaats;
- **integriteit:** informatie is inhoudelijk volledig en correct.

In feite stelt dit eisen aan de totale informatievoorziening die nodig is voor het medisch-wetenschappelijk onderzoek. De information security officer van het UMCG kan vanuit een risicoanalyse advies geven. Meer informatie is te vinden op het intranet van het UMCG: <http://informatiebeveiliging.umcg.nl>.

4.4 Respect voor proefdieren

Ook dieren kunnen onderwerp van (medisch-)wetenschappelijk onderzoek zijn. Van onderzoekers wordt verwacht dat zij handelen met respect voor proefdieren. Dierproeven voor onderzoek (en onderwijs) worden alleen uitgevoerd als er geen geschikte alternatieven zijn. De Wet op de dierproeven²³ is van toepassing. Hierin is vastgelegd dat een dierproef alleen mag worden uitgevoerd als een erkende dierexperimentencommissie een positief advies heeft uitgebracht over het onderzoeksplan. Toestemming wordt gevraagd bij de DierExperimentenCommissie²⁴ van de RUG (DEC-RUG). De DEC-RUG is een erkende dierexperimentencommissie die adviezen geeft aan de RUG en het UMCG over dierproeven die in het kader van wetenschappelijk onderzoek worden verricht.

---

²⁰ Alleen in zeer bijzondere gevallen kan van de toestemmingsvereiste voor het verstrekken van patiëntengegevens aan derden worden afgeweken. De mogelijke herleidbaarheid van de gegevens speelt hierbij een belangrijke rol.

²¹ Art. 7:458 BW (WGBO)

²² Besluit CBP d.d. 19 april 2004. URL

http://www.cbpweb.nl/downloads_gedragscodes/gedr_FMWW_gkvk.pdf?refer=true&theme=purple

²³ <http://wetten.overheid.nl>, zoekterm: wet op de dierproeven.

²⁴ <http://www.rug.nl/fwn/faculteit/bestuur/dierenExperiment/dec/index>

4.5 Relatie van de onderzoeker met externen, waaronder financiers

Van oudsher wordt wetenschappelijk onderzoek van een universitair medische instelling gefinancierd met zowel eigen middelen als geld van externe instanties, zoals de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), ideële geldverstrekkers (zoals de gezondheidsfondsen), de Europese Unie of de industrie.

De onderzoeker en het onderzoek blijven onafhankelijk van de opdrachtgever/financier. De verklaring van onafhankelijkheid van de KNAW²⁵ wordt in acht genomen door iedereen op wie deze Researchcode UMCG van toepassing is. Niet de onderzoekers zelf (of hun leidinggevende), maar alleen de Raad van Bestuur (RvB) van het UMCG sluit overeenkomsten met opdrachtgevers. Alleen de RvB, of door de RvB gemachtigde personen, ondertekenen onderzoekscontracten met externe financiers. Daarom wordt elk onderzoek dat (mede) via externe bronnen wordt gefinancierd, voor aanvang aangemeld bij het Bureau Derde Geldstroom van het UMCG. Het Bureau Derde Geldstroom zorgt onder andere voor de verplichte toetsing van de voorgenomen afspraken door Bureau Juridische Zaken. Het beoordelen van onderzoekscontracten waarbij patiënten of gezonde proefpersonen betrokken zijn, is per 1 januari 2009 een wettelijke taak van de METc.²⁶ De beoordeling beperkt zich tot de regels voor de voortijdige beëindiging van het onderzoek en de openbaarmaking van de onderzoeksgegevens.

4.6 Nevenwerkzaamheden en belangenverstrengeling

Van medewerkers van het UMCG mag worden verwacht dat zij hun kennis en capaciteiten inzetten voor het UMCG. Al dan niet betaalde nevenwerkzaamheden en/of nevenbetrekkingen kunnen aanleiding zijn tot (een schijn van) ongewenste belangenverstrengeling. Dit wordt voorkomen door een transparante werkwijze en een goed afwegingsproces. De CAO-UMC bevat hiervoor duidelijke voorschriften.

4.6.1 Nevenwerkzaamheden

De CAO-UMC²⁷ geeft aan dat de Raad van Bestuur vooraf toestemming moet geven voor nevenbetrekkingen die:

- de belangen van het ziekenhuis kunnen raken;
- het functioneren van het ziekenhuis en de medewerker kunnen schaden;
- en die mogelijk onverenigbaar zijn met de functie van de medewerker.

4.6.2 Belangenverstrengeling

Het UMCG vindt het belangrijk dat resultaten van binnen het UMCG uitgevoerd wetenschappelijk onderzoek zo snel mogelijk publiek gemaakt worden, bijvoorbeeld door publicatie in peer reviewed tijdschriften. Ook moet onderzoek, waar mogelijk, snel worden omgezet in nieuwe mogelijkheden voor diagnostiek en therapie. Soms vereist dit een langere weg, omdat de belangen van commerciële participanten moeten worden meegewogen. Hierbij kan belangenverstrengeling optreden. Dit vormt een gevaar voor de wetenschappelijke integriteit van de betrokkenen bij deze vorm van samenwerking. Het is belangrijk te voorkomen dat de onafhankelijkheid van het wetenschappelijk onderzoek van het UMCG in twijfel wordt getrokken. Dit kan immers leiden tot schadelijke gevolgen voor zowel de

---

²⁵ URL http://www.knaw.nl/Content/Internet_KNAW/publicaties/pdf/wetenschappelijke_onafhankelijkheid.pdf

²⁶ CCMO richtlijn gepubliceerd in de Staatscourant d.d. 25 november 2008. URL http://www.ccmo-online.nl/hipe/uploads/downloads_catp/Staatscourant%20CCMO-richtlijn%20onderzoekscontracten.pdf

²⁷ Deze CAO is een publiekrechtelijke rechtspositieregeling (art 9.3) URL <http://www.nfu.nl>, zoekterm: CAO.

reputatie van het UMCG als de wetenschappelijke carrières van individuele onderzoekers. Hieronder staat een aantal voorbeelden van situaties die aanleiding kunnen geven tot belangenverstrengeling.

Situaties waarbij vooringenomenheid bij onderzoek een rol kan spelen:

- Door derden gefinancierd onderzoek, als de onderzoeker of zijn familie financiële belangen heeft bij de financier.
- Accepteren van gunsten van financiers van onderzoek²⁸.
- Adviseurschappen bij financiers van onderzoek, zoals industrie, overheidsfondsen en collectebusfondsen. Derhalve moeten adviseurschappen extern gemeld/kenbaar zijn, bijvoorbeeld op de medewerkerspagina (profielpagina) van de RUG.
- Situaties waarbij gebruik gemaakt wordt van faciliteiten van het UMCG.
- Studenten en medewerkers laten werken voor een bedrijf, waarin de onderzoeker een belang heeft.
- Oneigenlijk gebruik van faciliteiten voor persoonlijke doeleinden of ter ondersteuning van een bedrijf waarin de onderzoeker een belang heeft.
- Associëren van naam of werk met het UMCG om te profiteren van de goodwill van het instituut.

Situaties waarbij gebruik gemaakt wordt van informatie:

- Oneigenlijk gebruik van vertrouwelijke informatie.
- Aannemen van ondersteuning voor onderzoek, onder de voorwaarde dat de resultaten vertrouwelijk of ongepubliceerd blijven, of waardoor publicatie ernstig wordt vertraagd.
- Verlenen van toegang tot vertrouwelijke informatie van het instituut aan een organisatie, waarin de onderzoeker een financieel belang heeft.

Situaties waarin de onderzoeker onderhandelt met zichzelf:

- Aanschaffen van materiaal, instrumenten of voorraden van een bedrijf waarin de onderzoeker een financieel belang heeft.
- Beïnvloeden van de onderhandeling van overeenkomsten tussen het UMCG en het bedrijf waarin de onderzoeker een financieel belang heeft.
- (Verplicht) voorschrijven van studieboeken, waarvan de medewerker zelf (mede)auteur is.

---

²⁸ Zie ook 'Richtlijn Gunstbetoon door bedrijven' van de Nederlandse Federatie van UMC's, www.nfu.nl zoekterm 'gunstbetoon'.

5 Schending van wetenschappelijke integriteit

In 2001 hebben de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW), de Vereniging van Universiteiten (VSNU) en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) gezamenlijk de Notitie Wetenschappelijke Integriteit gepubliceerd²⁹. Het UMCG onderschrijft deze Notitie en verwacht van zijn medewerkers dat zij hiernaar handelen.

In deze Notitie staan de algemene beginselen voor professioneel wetenschappelijk onderzoek. Er wordt een aantal vormen van schending van wetenschappelijke professionaliteit genoemd. Daarnaast worden mogelijkheden gegeven om inbreuken en schending van normen te voorkómen. Tot slot, wordt het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI) geïntroduceerd. Dit orgaan adviseert besturen van academische organisaties bij (klachten over) schending van wetenschappelijke integriteit.

5.1 Voorbeelden van fraude

Hieronder volgt een aantal voorbeelden van inbreuken op de wetenschappelijke integriteit. Deze voorbeelden komen uit de hierboven aangehaalde Notitie Wetenschappelijke Integriteit, de AMC Researchcode³⁰ en de Regeling Bescherming Wetenschappelijke Integriteit van de RUG.

1. Door misleiding (veinzen van expertise, bewust onjuist weergeven van eerder behaalde resultaten of het wekken van valse verwachtingen) opdrachten of subsidies (proberen te) verkrijgen.
2. Het vervalsen van gegevens die uit literatuuronderzoek, waarneming of experiment zijn verkregen.
3. Het selectief weergeven van resultaten, in het bijzonder het weglaten van ongewenste uitkomsten.
4. Het presenteren van fictieve gegevens als resultaten van waarnemingen of experimenten (o.a. fingeren).
5. Het verfraaien van figuren zoals originele blots, gels of andere afdrukken.
6. Het opzettelijk verkeerd toepassen van statistische methoden om andere conclusies te bereiken dan de gegevens rechtvaardigen.
7. Het zeer onzorgvuldig of opzettelijk verkeerd interpreteren van resultaten en conclusies van onderzoek.
8. Plagiëren van resultaten of publicaties van anderen, zonder bronvermelding overnemen van teksten of resultaten van onderzoek van anderen.
9. Het door onzorgvuldig gedrag in de hand werken van onjuiste interpretaties van onderzoeksresultaten door de media.
10. Het onheus bejegenen van collega's en ondergeschikten om uitkomsten van onderzoek te beïnvloeden.
11. Bewust verkeerd of tendentieus weergeven van resultaten en onderzoekverslagen van anderen. Dat wil zeggen: zich voordoen als (mede-)auteur zonder in belangrijke mate te hebben bijgedragen aan de opzet of uitvoering van het gerapporteerde onderzoek of de interpretatie en beschrijving van de methoden en bevindingen.

---

²⁹ Notitie Wetenschappelijke Integriteit, over normen van wetenschappelijk onderzoek en een landelijk orgaan voor Wetenschappelijke Integriteit. KNAW, NWO en Vereniging van Universiteiten (VSNU) ISBN 90-6984-335-8. URL www.knaw.nl/Content/Internet_KNAW/publicaties/pdf/20011082.pdf

³⁰ Zie www.amc.nl, tabblad 'research', zoekterm: research code.

12. Het bij publicatie weglaten van namen van medeauteurs die aan het onderzoek een wezenlijke bijdrage hebben geleverd, of het opvoeren van personen als auteur die niet of onvoldoende aan het onderzoek hebben bijgedragen (of overdreven zelfcitering).
13. Onzorgvuldig te werk gaan bij het (laten) verrichten van onderzoek, of handelingen nalaten waarmee onzorgvuldigheden aan het licht zouden kunnen komen. Zoals het niet (volledig) voldoen aan de protocollaire in- en uitsluitingscriteria.
14. Het veronachtzamen van vastgestelde gedragsregels voor de omgang met gegevens van proefpersonen.
15. Het zonder toestemming kopiëren van proefontwerpen of software.
16. Niet gemelde meervoudige aanbieding of publicatie.
17. Niet gemelde aanbieding of publicatie, waarbij de steekproefgrootte toeneemt met iedere volgende publicatie en telkens nieuwe data worden toegevoegd aan eerder gepubliceerde gegevens waarbij de uitkomsten niet zijn veranderd.
18. Niet gemeld belangenconflict (conflict of interest).
19. Gebruik van oorspronkelijk gedachtegoed afkomstige van referenten of redacteurs.
20. Wangedrag van collega's toelaten en verheimelijken.
21. Een onderzoeker en/of bestuurlijk verantwoordelijke (Raad van Bestuur, afdelingshoofden) heeft een zorgplicht ten aanzien van de wetenschap als geheel en in het bijzonder ten aanzien van de onderzoekers in zijn directe omgeving.

5.2 Omgaan met klachten over vermeende schending van wetenschappelijke integriteit

Het College van Bestuur van de RUG heeft de Regeling Bescherming Wetenschappelijke Integriteit vastgesteld. In deze Regeling worden de regels en de procedure beschreven bij klachten over (vermoede) schendingen van de wetenschappelijke integriteit. De procedure die het UMCG hanteert sluit aan bij de Regeling van de RUG.

5.2.1 Procedure

Hieronder staat hoe wordt omgegaan met klachten over vermeende schending van de wetenschappelijke integriteit. Deze regeling is tot stand gekomen op basis van, en is complementair aan, de regeling van de RUG. Voor klachten over wetenschappelijke integriteit bij het UMCG geldt de procedure bij de Commissie Wetenschappelijke Integriteit (CWI). Deze is beschreven in de Regeling Bescherming Wetenschappelijke Integriteit van de RUG,

In het UMCG is een vertrouwenspersoon wetenschappelijke integriteit aangesteld. Deze fungeert als eerste aanspreekpunt voor vragen en klachten over wetenschappelijke integriteit. De vertrouwenspersoon zal proberen te bemiddelen of de klacht anderszins in der minne op te lossen. De vertrouwenspersoon kan de klager ook wijzen op de mogelijkheid om een klacht in te dienen bij de CWI van de RUG. Deze commissie behandelt zowel zaken voor de RUG als voor het UMCG.

Iedereen die betrokken is bij wetenschappelijk onderzoek heeft een eigen verantwoordelijkheid voor preventie en signalering van schending van wetenschappelijke integriteit. Een ieder die vermoedt of van mening is dat een persoon op wie de Researchcode van het UMCG van toepassing is (zie

hoofdstuk 1) de wetenschappelijke integriteit schendt, kan dit melden bij de vertrouwenspersoon van het UMCG (vertrouwenspersoon.research@umcg.nl)³¹. Een klacht kan ook via de decaan of rechtstreeks bij de CWI van de RUG worden ingediend (via e-mail). Als een klacht bij de CWI binnenkomt, volgt de procedure zoals beschreven in Regeling Bescherming Wetenschappelijke Integriteit van de RUG.

Hieronder staan enkele bijzondere procedurebepalingen voor situaties waarin het UMCG (mede) betrokken is. Dat kan zijn wanneer een beklagde een arbeidsrelatie heeft met het UMCG of wanneer onderzoek gerelateerd is aan het UMCG.

Bijzondere situatie: beklagde is in dienst bij RUG én UMCG of beklagde is betrokken bij onderzoek van RUG en UMCG

Als een klacht gaat over onderzoek of over een persoon die tegelijkertijd een (arbeids)relatie heeft met de RUG en het UMCG, geldt de volgende procedure. Deze is aanvullend op de procedure uit de Regeling Bescherming Wetenschappelijke Integriteit van de RUG:

- Binnen twaalf weken na indiening van de klacht brengt de CWI advies uit aan het College van Bestuur van de RUG over de gegrondheid van de klacht.
- Het College van Bestuur stuurt het CWI-advies onverwijld door aan de Raad van Bestuur van het UMCG.
- Het College van Bestuur hoort de Raad van Bestuur hierover en stelt binnen vier weken na het CWI-advies een aanvankelijk oordeel vast.
- Dit aanvankelijk oordeel deelt het College van Bestuur mee aan de klager en beklagde(n) en de Raad van Bestuur. Klager en beklagde(n) ontvangen dan ook een kopie van het advies van de CWI.
- Het College van Bestuur, de Raad van Bestuur, de klager en de beklagde(n) kunnen binnen zes weken het LOWI verzoeken om een advies uit te brengen over het aanvankelijk oordeel van het College van Bestuur en de Raad van Bestuur. Het College van Bestuur betreft in zijn uiteindelijke oordeel het advies van het LOWI (indien gevraagd) bij het definitieve besluit over de schending van de wetenschappelijke integriteit.

Bijzondere situatie: beklagde is in dienst bij UMCG en niet bij RUG of beklagde is betrokken bij onderzoek van UMCG en niet van RUG

Als een klacht gaat over een persoon of onderzoek met uitsluitend een (arbeids)relatie met het UMCG en niet met de RUG, geldt de volgende procedure. Deze wijkt, voor wat betreft het bevoegd gezag, af van de procedure die staat beschreven in de Regeling Bescherming Wetenschappelijke Integriteit van de RUG:

- Binnen twaalf weken na indiening van de klacht brengt de CWI advies uit aan de Raad van Bestuur van het UMCG over de gegrondheid van de klacht. De Raad van Bestuur stelt het College van Bestuur van de RUG op de hoogte van dit advies.
- De Raad van Bestuur stelt binnen vier weken een aanvankelijk oordeel vast en deelt dit mee aan de klager en beklagde(n). Klager en beklagde(n) ontvangen dan ook een kopie van het advies van de CWI.
- De Raad van Bestuur, de klager en de beklagde(n) kunnen binnen zes weken het LOWI verzoeken om een advies uit te brengen over het aanvankelijk oordeel van de Raad van Bestuur. De Raad van Bestuur betreft in zijn uiteindelijke oordeel het advies van het LOWI (indien

---

³¹ De (wetenschappelijke) achtergrond, positie en werkwijze van de vertrouwenspersoon zullen in een aparte regeling worden omschreven.

gevraagd) bij zijn definitieve besluit over de schending van de wetenschappelijke integriteit.

Het UMCG beoogt een veilig klimaat te scheppen voor het melden en herkennen van schending van wetenschappelijke integriteit. Daarom heeft het indienen van een klacht voor de klager geen direct of indirect nadeel. Tenzij uiteraard de klager niet te goeder trouw heeft gehandeld. Hetzelfde geldt voor getuigen, deskundigen, de vertrouwenspersonen of de commissieleden.

6 Omgaan met de media

Onderzoekers van het UMCG komen regelmatig in de publiciteit. Dat is om verschillende redenen belangrijk. In het UMCG wordt veel, goed en voor het publiek relevant onderzoek gedaan. Publiciteit maakt dat zichtbaar. Dit versterkt de reputatie van het UMCG als onderzoeksinstituut en vergroot de naamsbekendheid van onderzoekers en onderzoeksgroepen. Bovendien kan via de media verantwoording worden afgelegd over de besteding van gemeenschapsgeld. Publiciteit en media-aandacht brengen echter ook risico's met zich mee. Het is niet altijd eenvoudig om wetenschappelijke inzichten begrijpelijk voor het voetlicht te brengen. Bovendien wordt publiciteit vaak gestuurd door belangen van derden. Daarnaast lijken sommige media meer geïnteresseerd te zijn in een primeur met positieve uitkomst, dan in de negatieve kanten die ook aan een bepaald onderzoek kunnen zitten. Onderzoekers moeten zich daarom realiseren dat het omgaan met de media andere vaardigheden vereist dan het bedrijven van wetenschap. Hiertoe is de 'Leidraad omgang met de media en beeld- en geluidopnamen voor medewerkers van het UMCG'³² van toepassing. In deze leidraad is ook het 'Mediaprotocol UMCG' opgenomen.

Professionele ondersteuning hierbij is onontbeerlijk. Daarom dient de publiciteit over wetenschappelijk onderzoek altijd via de persvoorlichters van het UMCG³³ te verlopen.

De RUG en het UMCG hebben daarnaast onderling afspraken gemaakt over gezamenlijke communicatie rondom wetenschappelijk onderzoek.

6.1 *Zorgvuldigheid bij contacten met media*

Verantwoord populariseren van wetenschappelijk onderzoek kan heel lastig zijn. Dat geldt voor medisch onderzoek wellicht nog wel meer dan voor andere takken van wetenschap. Bijna elk medisch-wetenschappelijk onderzoek raakt immers aan patiëntenbelangen. Zo kunnen té enthousiaste uitspraken verwachtingen wekken bij patiënten die later niet zijn waar te maken. Zorgvuldigheid is daarom geboden bij uitspraken over mogelijke klinische toepassingen van fundamenteel onderzoek. Menig 'medische doorbraak' heeft de huiskamer bereikt omdat de onderzoeker zich meer door opwindende, theoretische vergezichten liet leiden, dan door de feitelijke reikwijdte van de bereikte resultaten. Bij de presentatie van klinisch onderzoek is een zelfde zorgvuldigheid vereist. Bijvoorbeeld als het gaat om de vraag welke patiënten precies baat kunnen hebben bij een nieuw geneesmiddel, of de feitelijke beschikbaarheid van een nieuw middel voor patiënten. Voorzichtigheid is ook vereist als tussentijdse onderzoeksresultaten op succes wijzen. De verleiding is dan groot om voortijdig met uitkomsten naar buiten te treden.

6.2 *Publiciteit door derden*

Onderzoekers kunnen geconfronteerd worden met de wens van financiers of opdrachtgevers om de publiciteit niet zelf, maar door de financier of opdrachtgever te laten verzorgen. Dat is meestal niet gewenst. Publiciteit door derden kan twijfel zaaien over de onafhankelijkheid van het onderzoek, bijvoorbeeld wanneer de publiciteit wordt gestuurd door commerciële motieven. Uitgangspunt is dat de eigen instelling altijd de publiciteit verzorgt. Eventueel kunnen de persvoorlichters met opdrachtgevers een afspraak maken over een taakverdeling. Door de publiciteit van het keurmerk van

---

³² Intranet UMCG, zoekpad: UMC-staf, Communicatie, Diensten en Middelen, Persvoorlichting (kenmerk 276.766/RvB)

³³ De persvoorlichters van het UMCG zijn 24 uur per dag, 7 dagen per week, telefonisch bereikbaar. Tijdens kantooruren via het secretariaat UMC-staf Communicatie, tel. (050) 361 22 00, en buiten kantooruren is de dienstdoende persvoorlichter bereikbaar via de telefooncentrale van het UMCG, tel. (050) 361 61 61.

het UMCG te voorzien, wordt de onafhankelijkheid van het onderzoek benadrukt. Helderheid over de financiering kan eventuele twijfel hierover voorkomen.

6.3 Publiciteit rond wetenschappelijke publicaties

Bij belangwekkende wetenschappelijke publicaties is het raadzaam om al in een vroeg stadium contact op te nemen met een van de persvoorlichters. Dat geldt zeker als er veel media-aandacht wordt verwacht, als de resultaten van het onderzoek gemakkelijk tot misverstanden kunnen leiden of als het onderzoek raakt aan een controversieel onderwerp. Ook dient rekening gehouden te worden met de strenge richtlijnen die gelden als een manuscript in een wetenschappelijk tijdschrift wordt gepubliceerd. Dan is voortijdige publiciteit vaak ongewenst. De persvoorlichters bekijken samen met de onderzoeker de mogelijkheden voor publiciteit: of het onderwerp nieuwswaardig is, welke middelen geschikt zijn om het nieuws te brengen en bereiden de onderzoeker voor op een eventueel interview met een journalist. Meer informatie is te vinden in de brochure 'Contacten met de media voor wetenschappers' op het UMCG-intranet onder UMC-staf, Communicatie.

Bijlage

**rijksuniversiteit
groningen**

bureau van de universiteit

abjz

Regeling Bescherming Wetenschappelijke Integriteit Rijksuniversiteit Groningen

Preambule

Binnen de Rijksuniversiteit Groningen rust op alle betrokkenen bij het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek een eigen verantwoordelijkheid voor de preventie en signalering van wetenschappelijk wangedrag. De algemeen aanvaarde uitgangspunten voor het verrichten van professioneel wetenschappelijk onderzoek dienen daartoe te allen tijde te worden nageleefd.

In de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening (VSNU 2005, aangepast in 2012) is een uitwerking gegeven aan de beginselen voor het verrichten van professioneel wetenschappelijk onderzoek die ook door de Rijksuniversiteit Groningen worden onderschreven en gelden als richtlijnen voor de universiteit als bedoeld in artikel 1.7 Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW).

Een van de middelen ter toetsing van de wetenschappelijke integriteit is het recht te klagen indien (het vermoeden bestaat dat) de wetenschappelijke integriteit is geschonden.

Voor de verwezenlijking van dit klachtrecht heeft het College van Bestuur onderstaande regeling vastgesteld. Hierin is tevens de mogelijkheid opgenomen voor het op verzoek van het College van Bestuur verrichten van onderzoek naar vermoede inbreuken op de wetenschappelijke integriteit.

Schending van de wetenschappelijke integriteit: Handelen of nalaten in strijd met de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening, waaronder in ieder geval de gedragingen opgenomen in bijlage 1.

Definities

Klacht: Een melding over (een vermoeden van) schending van de wetenschappelijke integriteit begaan door een medewerker of een aan de universiteit gelieerde onderzoeker

Klager: Degene die zich met een klacht wendt tot de commissie, al dan niet via het college van bestuur of de vertrouwenspersoon

Beklaagde: De medewerker over wiens gedraging een klacht is ingediend

Medewerker: degene die conform de CAO-NU een dienstverband heeft (gehad) bij de universiteit of die anderszins werkzaam is (geweest) onder verantwoordelijkheid van de universiteit

Vertrouwenspersoon: Degene die als vertrouwenspersoon wetenschappelijke integriteit is aangewezen door het college van bestuur

Commissie Wetenschappelijke Integriteit (CWI): de door het college van bestuur ingestelde commissie ter behandeling van klachten inzake schending van de wetenschappelijke integriteit.

Artikel 1: Commissie Wetenschappelijke Integriteit (CWI)

Er is een commissie wetenschappelijke integriteit. Deze commissie is enerzijds bevoegd terzake van het behandelen van klachten over vermoede inbreuken op de wetenschappelijke integriteit. De klachtprocedure is geregeld in de artikelen 2 tot en met 16 van deze regeling.

Anderzijds verricht de commissie op verzoek van het College van Bestuur onderzoek naar vermoede inbreuken op de wetenschappelijke integriteit. Hierop zijn de artikelen 17 en 18 van deze regeling van toepassing.

Artikel 2: Klachtrecht

1. Een ieder heeft het recht bij de CWI een klacht in te dienen over een vermoede inbreuk op de wetenschappelijke integriteit, al dan niet via het College van Bestuur of de vertrouwenspersoon.
2. De klacht, als bedoeld in het eerste lid, dient betrekking te hebben op een vermoede inbreuk op de wetenschappelijke integriteit gepleegd door een medewerker van de universiteit dan wel gepleegd bij het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek op de universiteit.
3. Een ieder is verplicht aan de vertrouwenspersoon en de CWI binnen de gestelde redelijke termijn alle medewerking te verlenen die zij redelijkerwijs kunnen vragen bij de uitoefening van hun bevoegdheden.

Artikel 3: Benoeming vertrouwenspersoon

1. Het College van Bestuur benoemt een of meerdere vertrouwenspersonen voor een periode van vier jaar (gehoord de decanen). Herbenoeming voor een aansluitende periode van telkens vier jaar is mogelijk.
2. Voor benoeming is vereist:
  - het zijn van (emeritus) hoogleraar met lange ervaring in onderzoek en onderwijs, bij voorkeur opgedaan aan een of meer Nederlandse universiteiten;
  - het genieten van een onbesproken wetenschappelijke reputatie;
  - het kunnen omgaan met tegenstellingen en conflicten;
3. Het College van Bestuur kan de benoeming tussentijds beëindigen
  - op eigen verzoek van de vertrouwenspersoon;
  - wegens niet langer voldoen aan de vereisten voor benoembaarheid;
  - wegens disfunctioneren als vertrouwenspersoon (gehoord de decanen).
4. Niet voor benoeming tot vertrouwenspersoon komen in aanmerking de leden van de raad van toezicht, de leden van het College van Bestuur en de decanen van de faculteiten.

Artikel 4: Taak vertrouwenspersoon

1. De vertrouwenspersoon fungeert als aanspreekpunt voor vragen en klachten over wetenschappelijke integriteit en probeert indien hij daartoe mogelijkheden ziet te bemiddelen of de klacht anderszins in der minne op te lossen.
2. In het geval geen oplossing is gevonden als genoemd in het eerste lid wijst de vertrouwenspersoon de klager de weg voor het indienen van een klacht bij de CWI.
3. De vertrouwenspersoon legt over zijn werkzaamheden achteraf verantwoording af aan het College van Bestuur in een jaarlijkse rapportage ten behoeve van het jaarverslag van de universiteit.
4. De vertrouwenspersoon is geheimhouding verschuldigd over hetgeen hem in die hoedanigheid bekend is geworden.

Artikel 5: Samenstelling CWI

1. De CWI bestaat uit een lid-voorzitter en twee leden.
2. Elk lid heeft een één of meer plaatsvervangers. Bij ontstentenis van een lid of in het geval een lid direct of indirect betrokken is bij een te beoordelen klacht neemt het plaatsvervangend lid zijn of haar plaats in.
3. De (plaatsvervangende) leden worden benoemd door het College van Bestuur voor een termijn van drie jaar, gehoord het College van Decanen. Herbenoeming voor een aansluitende periode van telkens drie jaar is mogelijk.
4. Bij de benoeming wordt gestreefd naar een evenwichtige vertegenwoordiging van de wetenschapsgebieden van de universiteit. Bij voorkeur één van de leden is jurist.
5. De CWI kan voor het onderzoek van een klacht tijdelijk worden uitgebreid met deskundigen, al dan niet verbonden aan de RUG.
6. Voor benoeming is vereist:
  - a) ervaring in wetenschappelijk onderzoek, bij voorkeur opgedaan aan een of meer Nederlandse universiteiten;
  - b) bekendheid met de bestuurlijke organisatie van de universiteit;
  - c) blijk kunnen geven van academische merites, zorgvuldigheid en discretie;
  - d) goed kunnen omgaan met tegenstellingen en conflicten.
7. Niet voor benoeming in aanmerking komen de leden van het College van Bestuur, de leden van de Raad van Toezicht, een vertrouwenspersoon, de decanen van de faculteiten en de directeuren van onderwijs- en onderzoeksinstituten van de universiteit.
8. Tussentijds ontslag is mogelijk:
  - a. op eigen verzoek;
  - b. wegens disfunctioneren als (plaatsvervangend) lid van de commissie wetenschappelijke integriteit;

- c. wegens een benoeming tot een functie als bedoeld in lid 7.
9. De CWI wordt bijgestaan door een secretaris van de afdeling Algemeen Bestuurlijke en Juridische Zaken.

Artikel 6: Taak van de CWI

1. De CWI neemt kennis van klachten als bedoeld in artikel 1.
2. De CWI brengt advies uit aan het College van Bestuur over de ontvankelijkheid van klachten.
3. De CWI brengt advies uit aan het College van Bestuur over de gegrondheid van klachten die zij in behandeling heeft genomen en over de op grond daarvan te nemen (disciplinaire) maatregelen.
4. De CWI is onafhankelijk in haar oordeelsvorming.
5. De CWI brengt jaarlijks verslag van haar werkzaamheden uit aan het College van Bestuur.
6. De (plaatsvervangende) leden van de CWI, de secretaris en de decanen zijn geheimhouding verschuldigd over hetgeen hun in de klachtenprocedure bekend is geworden.

Artikel 7: Bevoegdheden van de CWI

1. De CWI is bevoegd informatie in te winnen bij alle medewerkers en organen van de universiteit. Zij kan inzage verlangen van alle documentatie en correspondentie die zij voor de beoordeling van de klacht van belang acht.
2. De CWI kan deskundigen, al dan niet verbonden aan de universiteit, raadplegen. Van de raadpleging wordt een verslag opgemaakt.
3. De CWI legt van elke behandelde klacht een dossier aan. Daaruit wordt geen onder geheimhouding gegeven informatie verstrekt dan met toestemming van de betrokkenen.
4. Voor zover de werkwijze van de CWI niet in deze regeling of een nadere regeling is vastgelegd wordt deze bepaald door de voorzitter.

Artikel 8: Ontvankelijkheidsvereisten

1. De CWI neemt klachten in behandeling die voldoen aan de volgende vereisten:
  - a. de klacht wordt schriftelijk ingediend;
  - b. het klaagschrift wordt ondertekend en bevat ten minste:
    1. de naam en het adres van de indiener;
    2. de dagtekening;
    3. een duidelijke omschrijving van de vermoede inbreuk op de wetenschappelijke integriteit.
2. Indien het klaagschrift in een vreemde taal is gesteld en vertaling voor een goede behandeling van de klacht noodzakelijk is, dient de indiener zorg te dragen voor een vertaling.

Artikel 9: In behandeling nemen van de klacht

1. De CWI bevestigt de ontvangst van het klaagschrift schriftelijk en stelt het College van Bestuur, de beklagde en de decaan van de faculteit waar de beklagde werkzaam is (geweest) van de ingediende klacht in kennis.
2. Indien niet is voldaan aan één van de vereisten voor het in behandeling nemen van de klacht als bedoeld in artikel 8, wordt de klacht door het College van Bestuur na verkregen advies van de CWI niet-ontvankelijk verklaard, mits de klager in de gelegenheid is gesteld het verzuim te herstellen binnen een hem daartoe gestelde termijn.
3. Het College van Bestuur kan na verkregen advies van de CWI beslissen dat de klacht niet in behandeling wordt genomen indien:
  - a. zij betrekking heeft op een gedraging waarover reeds eerder een klacht is ingediend die reeds is behandeld;
  - b. zij betrekking heeft op een gedraging die langer dan vijf jaar voor indiening van de klacht heeft plaatsgevonden;
  - c. indien het gewicht van de inbreuk kennelijk onvoldoende is.
4. De CWI bericht de klager zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen vier weken na ontvangst van de klacht of de klacht in behandeling wordt genomen. De beklagde en de decaan van de faculteit waar de beklagde werkzaam is worden hiervan tevens in kennis gesteld.
5. Indien de klacht betrekking heeft op een lid van het College van Bestuur neemt de Raad van Toezicht in plaats van het College van Bestuur de in het tweede en derde lid bedoelde beslissingen.
6. Indien de klacht door de CWI in behandeling wordt genomen, wordt een afschrift van het klaagschrift alsmede van de daarbij meegezonden stukken aan de beklagde toegezonden.

Artikel 10: Intrekken van de klacht

1. De klacht kan te allen tijde worden ingetrokken.

2. Indien de klacht wordt ingetrokken, wordt de behandeling van de klacht door de CWI onmiddellijk beëindigd. De commissie stelt de beklagde, het College van Bestuur en de decaan van de faculteit waar de beklagde werkzaam is (geweest) hiervan schriftelijk in kennis.

Artikel 11: Tegemoetkomen

Zodra de beklagde naar tevredenheid van de klager aan diens klacht tegemoet is gekomen, wordt de behandeling van de klacht door de CWI onmiddellijk beëindigd. De commissie stelt de klager, de beklagde, het College van Bestuur en de decaan van de faculteit waar de beklagde werkzaam is hiervan schriftelijk in kennis.

Artikel 12: Hoorplicht

1. De CWI hoort de betrokkenen bij de klacht. In elk geval stelt de CWI de klager en de beklagde daartoe in de gelegenheid.
2. Van het horen kan worden afgezien indien de klacht kennelijk ongegrond is dan wel indien de klager heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord.
3. Het horen van betrokkenen geschiedt in elkaars aanwezigheid, tenzij er zwaarwegende redenen zijn om hen gescheiden te horen.
4. De zittingen van de CWI zijn niet openbaar.
5. Van het horen wordt een verslag gemaakt.

Artikel 13: Rapportage aan het College van Bestuur

1. De CWI doet binnen twaalf weken na ontvangst van het klaagschrift aan het College van Bestuur verslag van haar overwegingen ter zake van de door haar in behandeling genomen klacht.
2. In het verslag spreekt de CWI zich uit over de gegrondheid van de klacht en brengt zij advies uit over de te nemen (disciplinaire) maatregelen.

Artikel 14: Beslissing van het College van Bestuur

1. Het College van Bestuur stelt binnen vier weken na ontvangst van het advies van de CWI zijn aanvankelijk oordeel vast. Het stelt de klager en de beklagde(n) hiervan terstond in kennis. Het verslag van de CWI wordt meegezonden met het aanvankelijk oordeel.
2. Alvorens tot de in het eerste lid bedoelde oordeel te komen, kan het College van Bestuur gedurende de in het eerste lid bedoelde termijn advies vragen aan het Landelijk Orgaan voor Wetenschappelijke Integriteit (LOWI).
3. Indien het advies van het LOWI is gevraagd, wordt de in het eerste lid bedoelde beslistermijn opgeschort tot vier weken na ontvangst van het advies van het LOWI.
4. Klager en beklagde(n) kunnen binnen zes weken na ontvangst van het oordeel van het College van Bestuur aan het Landelijk Orgaan voor Wetenschappelijke Integriteit (LOWI) verzoeken advies uit te brengen over het aanvankelijk oordeel van het College van Bestuur, voor zo ver dit de schending van de wetenschappelijke integriteit betreft. De CWI zendt desgevraagd terstond alle op de klacht betrekking hebbende stukken in afschrift aan het LOWI.
5. Indien niet binnen de onder lid 4 genoemde termijn het advies van het LOWI is gevraagd, stelt het College van Bestuur zijn definitieve oordeel vast over de klacht.
6. Indien het advies van het LOWI is gevraagd, betreft het College van Bestuur het oordeel van het LOWI in haar definitieve besluit. Het College van Bestuur beslist binnen vier weken na ontvangst van het advies van het LOWI of het overgaat tot een hernieuwde behandeling van de klacht dan wel stelt zijn definitieve oordeel over de klacht en de naar aanleiding daarvan te nemen (disciplinaire) maatregelen vast. Het stelt de klager, de beklagde en de decaan van de faculteit waar de beklagde werkzaam is (geweest) hiervan schriftelijk in kennis.
7. Indien de klacht betrekking heeft op een lid van het College van Bestuur neemt de Raad van Toezicht in plaats van het College van Bestuur de in het eerste lid bedoelde beslissing.

Artikel 15: Bescherming van betrokkenen

Het indienen van een klacht ingevolge deze regeling kan voor de klager tot generlei nadeel, direct of indirect, leiden, tenzij de klager niet te goeder trouw heeft gehandeld. Hetzelfde geldt voor getuigen, deskundigen, de vertrouwenspersonen of de commissieleden.

Artikel 16: Onvoorziene gevallen

In gevallen waarin deze regeling niet voorziet, beslist het College van Bestuur.

Onderzoek op verzoek van het College van Bestuur

Artikel 17 Verzoek van het College van Bestuur

Het College van Bestuur kan de CWI verzoeken een (verder) onderzoek te verrichten naar een vermoede inbreuk op de wetenschappelijke integriteit.

Artikel 18 Van toepassing zijnde artikelen

Indien de CWI op verzoek van het College van Bestuur onderzoek verricht naar een vermoede inbreuk op de wetenschappelijke integriteit zijn de volgende artikelen van deze regeling van overeenkomstige toepassing:

1. artikel 2 lid 2 en 3;
2. artikel 5;
3. artikel 6 leden 3 tot en met 6;
4. artikel 7;
5. artikel 9 lid 6;
6. artikel 12;
7. artikel 13;
8. artikel 14 leden 1 tot en met 6.

Overgangs- slotbepalingen

Artikel 19: Inwerkingtreding

Deze regeling is vastgesteld op 19 november 2012 en treedt in werking met ingang van 1 december 2012.

Met de inwerkingtreding van deze regeling vervalt de Regeling bescherming wetenschappelijke integriteit, vastgesteld in februari 2010. Klachten die zijn ingediend voor de datum van inwerkingtreding van deze regeling worden afgehandeld conform de bij indiening geldende regeling.

Artikel 20: Aanhaling regeling en publicatie

Deze regeling kan worden aangehaald als “Regeling bescherming wetenschappelijke integriteit”.

Deze regeling wordt ter informatie toegezonden aan de faculteitsbesturen en de directeuren van de onderzoeksscholen/instituten en gepubliceerd op de website van de Rijksuniversiteit Groningen.

Van de klachten die door de CWI inhoudelijk zijn onderzocht wordt het advies van de CWI en het oordeel van het College van Bestuur na afronding van de procedure in geanonimiseerde vorm gepubliceerd op de website van de VSNU.

Groningen, 19 november 2012

het College van Bestuur.

Bijlage bij de Regeling bescherming wetenschappelijke integriteit

Schendingen van de wetenschappelijke integriteit

In de wetenschappelijke gemeenschap bestaat grote overeenstemming over hoe de wetenschapsbeoefenaar zich hoort te gedragen en welke gedragingen moeten worden afgewezen als schendingen van de wetenschappelijke integriteit. In Nederland is die overeenstemming terug te vinden in de KNAW notitie Wetenschappelijke Integriteit uit 2001 en de VSNU code wetenschapsbeoefening uit 2004. Van de vele internationale teksten is de ALLEA European Code of Conduct for Research Integrity uit 2011 toonaangevend.

Fouten worden overal gemaakt en misdragingen zijn er in vele soorten en maten. Wetenschap kan slechts functioneren als is voldaan aan alle eisen van zorgvuldigheid, betrouwbaarheid, eerlijkheid, onpartijdigheid, verantwoordelijkheid en respect. Wetenschappelijk wangedrag brengt schade toe aan de waarheid, aan andere wetenschappers en aan de maatschappij. De eerstverantwoordelijke om wangedrag tegen te gaan en zo nodig te bestraffen is de werkgever van de onderzoeker, de universiteit of het onderzoeksinstituut.

Met betrekking tot de gedragingen die hieronder zijn opgesomd, verklaren de universiteiten dat zij deze categorisch afwijzen, actief bestrijden en zo nodig met de hun ter beschikking staande sancties zullen bestraffen. Onder schendingen van de wetenschappelijke integriteit wordt in ieder geval verstaan:

1. *fingeren*

Het invoeren van fictieve gegevens Het fabriceren of verzinnen van gegevens die worden gepresenteerd als werkelijk verkregen bevindingen van onderzoek. Hiermee wordt het hart van de wetenschap—de waarheidsvinding—geraakt.

2. *falsificeren*

Het vervalsen van gegevens en/of het heimelijk verwerpen van verkregen onderzoeksresultaten Voor de onderzoeker onwelgevallige gegevens mogen nooit worden aangepast aan de verwachtingen of de theoretische uitkomsten. Het weglaten van gegevens mag slechts geschieden op aantoonbaar goede gronden.

3. *plagiëren van (delen van) publicaties en resultaten van anderen*

Wetenschap functioneert slechts met de eerlijke erkenning van de intellectuele eigendom van ieders eigen bijdrage aan de kennis. Dat geldt voor de hele range van studentenwerkstukken en scripties tot wetenschappelijke publicaties en dissertaties. Het gaat niet alleen om letterlijk overschrijven, maar ook om parafrazeringen, het weglaten van noten of bronvermelding, het heimelijk gebruik van door anderen vergaarde data, ontwerpen of tabellen. Het auteursrecht biedt gedupeerden de mogelijkheid tot genoegdoening via de rechter, maar ook als er geen direct gedupeerde (meer) is, kan een onderzoeker worden aangeklaagd wegens plagiaat.

4. *opzettelijk negeren en niet erkennen van bijdragen van andere auteurs*

Dit is een vorm van wangedrag die verwant is aan het plegen van plagiaat. Opzettelijke en grove schendingen die niet binnen de wetenschappelijke gemeenschap zelf opgelost kunnen worden, behoeven een onafhankelijk oordeel van de Commissie Wetenschappelijke Integriteit.

5. *zich onterecht voordoen als (mede-)auteur*

Een onderzoeker mag zich slechts (laten) noemen als medeauteur van een publicatie wanneer hij daaraan een aanwijsbare bijdrage heeft geleverd in de vorm van ingebrachte ideeën en expertise, uitgevoerd onderzoek, of theorievorming. Een onderzoeker die zijn naam aan een publicatie verbindt, vergewist zich zo goed mogelijk van de juistheid en integriteit van de inhoud.

6. *bewust verkeerd gebruiken van (statistische) methoden en/of het bewust verkeerd interpreteren van resultaten*

De (statistische) interpretatie van onderzoeksgegevens en van empirische resultaten is onderdeel van de wetenschappelijke discours en dat betreft ook de vraag of die interpretatie al dan niet verkeerd is. Het is pas aan te merken als wangedrag indien wordt volhard in een verkeerde voorstelling van zaken en het presenteren van ongewettigde conclusies, wanneer in de wetenschappelijke gemeenschap tot een onomstreden oordeel daarover is gekomen. Zo nodig kan een CWI met externe peers tot een dergelijk oordeel komen.

7. *het begaan van verwijtbare onzorgvuldigheden bij het verrichten van onderzoek*

Er is pas sprake van wangedrag wanneer de onderzoeker verder gaat dan fouten en slordigheden en zijn handelwijze niet bijstelt na ernstige en gefundeerde kritiek. Een CWI kan laten onderzoeken of daarvan sprake is.

8. *wangedrag van collega's toelaten en verheimelijken*

Een onderzoeker of bestuurder heeft een zorgplicht ten aanzien van de wetenschap als geheel en in het bijzonder ten aanzien van de onderzoekers in zijn directe omgeving. Erkend moet worden dat gezagsverhoudingen in de wetenschap, bijvoorbeeld tussen promotor en promovendus, het aanklagen van collega's niet altijd gemakkelijk zal maken.

Universitair Medisch Centrum Groningen

Hanzeplein 1 Postbus 30 001, 9700 RB Groningen www.umcg.nl